شیعر و شاعیریی و خوێندنەوەیەك بۆ بەرهەمە شیعری "بەرەواژ"ی نارین ڕۆستەم-١-… سۆران محەمەدەسوورە

-1-

یەکەم: شیعر و شاعیریی

ا

ژانری شیعر ئەمڕۆ لە هەر ژانرێکی تر نزیکە لە تاک، لە ڕووحی تاک گەرا دادەنێت و دەی ئەنجنێت. شیعر وا لە شاعیر دەکات تەواو بیرکەرەوەی خۆی بێت. ئەو ژانر□ی ک□ بەردەوام تۆفان بەسەر خۆیدا دادەکات و بەردەوامیش پڕووشکە ئاگرینەکانی بەسەر کێڵگەی ئەو کەتوارەدا پەرش دەکاتەوە کە تێیدا دەژێت، هەر بۆیەشە شیعر ئەو ژانرەیە کە خۆی دەکوڵێنێت بۆ خۆی، ئەو ژانرەیە کە هەردەم لەنێو درووستکردنی مەتەڵدایە. بۆیە شیعر مەتەڵی مرۆڤە‌.

شاعیر نانووسێت بۆ ئەوەی ستایش و دەستخۆشیی وەربگرێت، بەڵکوو دەنووسێت بۆ ئەوەی شێتی خۆی پێ فرچک بدات. شاعیر مینا مەلۆتکەیەکی بەزۆر لەشیر گیراوە و ل□م□کان تارێندراوە. بۆیەشە تا دەمرێت ئەم شیرە، ئەم بێڕووحییەی، کە دیوەکەی تری ژیانە و شاعیر لەگەڵی لە کێبڕکێدایە، نەک وەک گەورەبوون، بەڵکوو وەک فڕێدراو، فڕێدراو بۆ ژیان نەک فڕێدراو بۆ بێزراو لە ژیان، دەیبینێت. بۆیە هەمیشە بەدوای ئەوە□ی کە لەو ژیانەدا لە هەر وێنە و چرکەساتێک، تامەزرۆی مەمکەمژەیەکی لێبکات، بەڵام نەک مەمکەمژەیەکی وشک، بەڵکوو مەمکەژینێکی مەتەڵاویی. بۆیە شیعر دەبێت هەر ئەو شتە بێت کە لە مەرگەوە دێت، نەک لە ڕووناکیی، چون ڕووناکیی ئامانجەکەیەتی. بە مانایەکی تر بۆ شیعر، دەبێت لە تاریکایی و مەرگدا بۆی بگەڕێین. هەر ئەمەشە وادەکات شەیدای چنگکردنی جوانیی شیعر بین. چییەتیی جوانیی و نەمربوونیشی نادۆزرێتەوە. هەموو شتێک بە دۆزینەوە و پێگەیشتنی، جادووەکەی بەتاڵ دەبێتەوە، شیعر ئەو ژانرە تاقانەیەیە‌ کە لەدەرەوەی ئەمەوە خۆی دەژێنێت و شاعیریش تەنێ بەزمان دەهێنێت و وێنا دەکات. چونکە ئەوەی کە دەستی شاعیری بەردەکەوێت، شێوە نییە، بەڵکوو ڕووحی شیعرە، هەر بۆیەشە سیلان یێژێت: "شیعر پەیوەندی بەدەستلێدانەوە

هەیە”. (شێخانی. 2017: 297) ئەوەی دەستی لێدەدرێت، ئەو شیعرەیە کە تا سەر ئێسکان نا، بەڵکوو بەنێو ڕووحی خۆیدا بردوویەتییە خوارەوە. ئا ئەمەیە گەوهەر و جادووی ئەم ژانرە‌.

شاعیر زاندنی ئەو هەوڵدانەیە بۆ دەستلێدان، دەستلێدان هاوکاتە بە زاندنی شاعیر و کەوتنە نێو ژیانەوە‌، چونکە مر□ق ناتوانێت لە ڕووحی خودایان و دڵبلندیی خۆی غەیانەت بکات. لە ڕێگەی شیعرەوە “کردنەوە” دەکەوێتە مانای خۆی، کەواتە شیعر کردنەوەیە، کردنەوەی دەرچەیەکە بەڕووی ئەو ژیانەدا، کە ئێمە تێیدا لە تەقەڵا داین بۆ ئەوەی ژیان بژێنین. لەنێو پانتایی نووسینیشدا هەر شیعر ئەو ئەرکەی وەئەستۆ گرتووە. بۆیە ئەمە ئەرکێکی خودایانەیە. بەڵام ئاخۆ هەوڵدان و نووسین دەبێت بەرەو کوێی ئاسوودەیی ئەو ژیانەمان بەرێت کە دەمانەوێت بیژێنین؟ ئەمە پرسیارێکە کە شاعیر بەجێی دەهێڵێت و لێدەگەڕێت ئەوەی کە زایێندراوە، ڕیسی گەوهەری خۆی بێت.

شیعر وادەکات بێپسانەوە شاعیر، شاعیر بێت، چونکە شاعیر هەڵگیراوەی شیعرە و دەیکاتە منداڵی دمدمیی، کە هەردەم بێماڵە و ئاواییی شەیتانی وەک ئەو ناگرێتە خۆی. بۆ؟ چونکە ناکرێت منداڵی پرۆمیسۆس و دیۆنیسۆس بیت و ئاوایی لەبارت بەرێت. کەوایە شاعیر ئەمڕۆ بەرپرسیارە لە ژیاندنی ئەو ژیانەی کە دەمانەوێت تێیدا ڕابمێنین و بیژێنین. شاعیر ئەو مر□قەیە کە هەوڵدەدات، دەست بۆ ئەو مەتەڵ/ هەڵنەهێنراوەیە بەرێت، کە شیعر و ژیانە. کەوایە شیعر و ژیان یەك واتان. چونکە‌ شیعر هەردەم وەك منداڵێك، کە ئاوایی نەیگرتووەتە خۆی سرك و بێپسانەوە، لاسارانە ژیان دەژێنێت. بەبێ شیعر مر□ق کەرتێکی داگیرکراوە لەلایەن شتەکانی دەوروبەریەوە. وەك لە دیمانەکەی نێو بەرەواژدا، شاعیر نموونەی کوپە شیرێك لە ژیانی منداڵییدا دێنێتەوە و دەڵێت: “شاعیر بە کوپێکی پڕەوە دەست دەکات بە نووسین، دەبێ لەوە بەئاگا بێت تا دەگاتە لای خوێنەر، بەتاڵ نەبێتەوە.” (ڕۆستەم. 2021: 60)

ب

مر□ق بە کەوتنە نێو ژیانیەوە بە لەدایکبوونیەوە تووشهات و سەرگەردان بوو، هەر بۆیەشە تا ئێستاش پرسیارەکانی ئەو مر□ق□ هاڕدراوە، فڕێدراو و نەفرەتلێکراوە، هەمان پرسیاری سەرەتای ئەفسانەکانە، پرسیاری گێلگامێشە، لێرە چیدەکات؟ تەبای کێیە؟ مردن چییە و ژیان چییە؟ دەگەڕێت بەدوای ئەوەی وەڵامی ئەو پرسیارە بداتەوە، کە ئاخۆ دەکرێ نەمریی بەدەست بهێنین؟ مر□ق چییە و دەکرێ واوەتر لەو مر□ق□ ب□□ین و فانیی نەبین؟ ئاخۆ ئەو مر□قە کێیە کە دەپرسێت و مەتەڵ هەڵدەه□ن□ت و دادەهێنێت؟

ئەم مرۆڤە جگە لە شاعیر کەسێکی دیکە نییە. چونکە شیعر، لێ لەدایکبوونی یەکجارەکیی هەڵدەگێڕێتەوە. بۆ؟ بۆ ئەوەی لەدایکبوونەوە بکاتە سووڕی نوێبوونەوە. بەپێی گۆڕانی زمانیش، ڕیتم و سیستەمێکی وەها لە خۆیدا بەرهەمهێناوەتەوە، بۆچی؟ بۆ ئەوەی هەمیشە مرۆڤی نوێ، چاخ و سەردەمی نوێ بۆ جیهانێک ببەخشێت، کە مایل بە ترازانە. لەوڕا، زمانی مرۆڤ زمانێکی شیعریی سەرشێتە و بەهیچ ڕاستاییێکدا پێهەڵنایێنێت ئەگەر لەگەڵ خۆی ڕاپێچی نەکات. هەرچەندە پرسار لەلای زۆر لە مرۆڤەکان هەیە، ئەمە شتێکی غەریبە و غەریب نییە. بۆ؟ غەریبە بەوەی کە منداڵیی هەر کەسێك شاعیرێك تێیدا جێماوە، بەڵام خۆڕانەهێنراو و لەخۆنەگەیشتوو. غەریب نییە، چونکە شیعر منداڵیی شاعیرەکەی خۆی نەکوشتووە، هەڵی گرتووەتەوە و ڕۆژ و ساڵان بێپسانەوە لەگەڵ ژیان لە پەیوەندیی دەستلێداندا هێشتوویەتییەوە، دەستپێکی ئەم هەنگاوەش لەگەڵ چارەنووس بەرانبەرکێیی و زۆرانبازییە، دەستپێکێک، کە نە پادشایی و هێز، نە ئەنکیدۆ "هاوڕێ" و نە کۆمەڵگە لێی دەستەبەر ناکرێت، بەڵکوو ئەوەی دەکرێ سەبووریێک بەم مرۆڤ/منداڵە سەراسیمەیە بداتەوە؛ شیعرە، کەوایە شیعر بە لەدایکبوونەوە دەژێت، لەکوێدا لەدایکبوون نەبووە پرسی شاعیر، لەوێدا منداڵیی شاعیرێکی جێماوە، دەبێتە شتێکی غەریب، کەیش لەدایکبوونەوە بووە سووڕی ژیانی بەردەوامیی شاعیر، لەوێدا منداڵیی شاعیرێك هەیە، کە بەردەوام لە پەیوەندیی دەستلێدان بەژیاندنەوە دەژێت. کەوایە شیعر دەتوانێت مرۆڤ لێ لەدایکبوونە چارەنووسخودایییەکەی بستێنێتەوە و لە ڕێگەیەوە خەون و پرسیارەکانی خۆی بخزێنێتە نێو ژیان و ببێتە دیوی ئەودیوی ژیانی هەرەوەزیی، لێرەوەیە کە "شیعر عیلەتێکی ترسناکە" (هاو. 2016: 65).

ئەمڕۆ بەناو شاعیرانمان خەریکی هەڵقوڵاندنی ژیانی تێکڕایین، واتە بەهیچ شێوەیەک ناتوانن لەنێو بازاڕی قسەی سوواو، تۆڕە خۆسەنەرەکان بێنە دەرەوە، ئەمەش وادەکات لەدایکبوونەوە نەبێتە پرسی شیعرییان، کە ئەمەش ڕوونەدات، ئەوە شیعر وەك لەدایکبوون خۆی بێبەریی دەکات لەو مرۆڤە، کە گەرەکیەتی نانەزگێنیی بە شیعرەوە بکات. گەوهەری "شیعر ئەو شتەیە کە دەکێشێت بێپسانەوە خۆی لە شتەکانی دیکە جوودا بکاتەوە" (کارسون. 1397: 64)، شیعر بازاڕی بژێوی نییە، کەچی بازاڕی ئەوان بازاڕی هەرەوەزییە.

لەو دەمەی شیعر دەبێتە ستاندنەوەی ڕووحی هەرەوەزیی لە شاعیر، چونکە شیعر هەڵگێزینی زمانە، بۆ ماوەی ئەبەدییەکەی شاعیر، ئەوە ڕێك شاعیر هەمان چارەنووسی ئۆدیپۆستی پێدەبڕێت. چارەنووسێك کە لەمنداڵییدا بە پەیوەندیی بە دەستلێدانەوە بە ژیان مەراییکراوە و

منداڵیی شاعیریش، ئەو مرۆڤە ژیاندۆست و مەیللەژیانەیە، کە بەم بەدبەختیی و بێپەناییەی، مینا کەسێکە، کەسێک بەم هەموو ترس و دڵەڕاوکێیەی، ئەوا دەیانەوێت دنیایەکەی خۆیانی بەوودا بکەنەوە، کە لێی بێبەرییە؛ ژیانێکی ناشاعیرانە، ژیانی ناشاعیرانە واتە دابڕانی هەمیشەیی مرۆڤ/شاعیر لە پرسیاری منداڵیی خۆی لە ژیان و دونیا. بەڵام شاعیر بۆیە بەرنەفرەتکەوتووە، چونکە شێدایە، شێدای ژیان و بەندانێکە بێڕەنگەوە/ بە هەردەم لەدایکوونەوە مەیلی بکات، بەڵام هەردەم لە دەستپێڕانەگەیشتندا بێت، بۆیە هەردەم شاعیر دوورە لە پەناگەی ئەوانی تر -بازاڕ و هەرەوەزیی-. ئەو بۆ بەردەوام ژیاندنەوە، دەبێت دەنگی خۆی بەسەر ژیان و گۆی دونیاوە زایەڵەدار بکات.

شاعیر ئەم مرۆڤە دانەسەکناو، ناڵەبەر و بێنواونوویە، کە هەردەم بانگەشەی نوێبوونەوە، جیاوازنووسین، کاژ فڕێدانێک دەکات و دواجاریش لەسەر هیچ تەنافێکی نمایش نییە، بەشێوەیەک دەکرێ بڵێین: ئەو شاعیرە ئەو کەسە نییە، کەچاوەڕێی ئەوەی لێبکرێت، ببازێک، یان ڕابەرێکی هەقیقەتدۆزەرمان پێبناسێنێت و پەیمان بڕژێت، ئەوە منم، کە دەرگەتان بۆ دەشکێنم، نا. بەڵکوو ئەو منداڵییە گەورەبووەیە کە چارەنووسی نەمریی شیعر چاوی بەزەیی لێستاندوونەتەوە. هەر ئەمەشە ئەم پەیوەندییەی شیعر و شاعیریی، لەگەڵ شیعر و منداڵیی ئەدیپۆست لێکگرێدەدات.

ج

بۆ خوێندنەوەی بەرهەمەیلی ئەمڕۆی شیعری کوردیی، لەلای دوو لایەن دەگیرسێینەوە، لە لایەنی یەکەم تێدەگەین کە تێگەیشتنێکی زۆر سوواو و مردوویی بۆ شیعر هەیە، تێگەیشتنێکە دەتوانین بە هەڵاتن لە شیعر یان مردووشێریی ناوی بێنین. ئەم مردووشێرییەی شیعری کوردیی لەخۆوەرپێچانەوەی لایەنی بازاڕیی و لایەنی هەڵگرتنەوەیە. بۆیە تێگەیشت بۆ شیعر، تێگەیشتنێکی هەرەوەزییە و لە گەوهەر یان چییەتی شیعر دەسڕەمێتەوە. شیعری ئەم قۆناغەی کە بە شیعری گەنج ناوی دەهێنرێت، بەشێکی هەرەزۆری بریتیی شنگڵەیی و نووزانەوە و هاوکات مردووشێریی، کە بەجێگەیاندنی وەسیەتنامەی هەمان نەریتی باو، هەمان ڕیتم، شێوە و زمانی شاعیرانی باوە، کە ساڵانێکە تاقەتمان لەم بەردەوامنووسینی ئەم لایەنە چووە.

هەڵبەت لەتەك ئەم لایەنەدا، کە بە هەڵاتن لە شیعر ناومان هێنا، لایەنێکی تر خوویایە، کە بە لەدایکبوونەوە ژیان دەژێنن. ئێمە لێرەدا ئاماژە بەو ناو و بەرهەمانە نادەین، بۆ ئەوەی خوێندنەوە بۆ بەرهەمەکان ببێتە سەرباس، نەك ناوهێنانیان، بۆیە ئێمە لێرەدا

تەنێ ئەم بەرهەمە شیعرییەی “نارین رۆستەم” بەر چاو دەخەین و لەم نووسینەماندا دەپەڕژێینە سەری.
بەرھەمی شیعریی باش ھەمیشە ئەو بەختەم پێدەدات کە بیری لێبکەمەوە، بخوێنمەوە و بنووسم. ئەم بەرھەمە شیعرە “بەرەواژ” بەرھەمێکی شیعریییە و نۆ شیعر و گفتوگۆیەکی لەخۆگرتووە.
بەرھەمێکە بە قەبارە گچکە و بە باڵای شیعر دەوڵەمەند و تێر. ئەم بەرھەمە ساڵی 2021 چاپ بووە و لە بڵاوکراوەکانی نووسیارە.
ئەوەی لەم بەرھەمەدا “بەرەواژ” د□یبینین غروورگرتنی شاعیرێکە بەدەم تۆفانی دڵڕەقیی سەردەم، کە ھەم ناسکیی خۆی وەک شاعیرێکی باو دەکوژێت و ھەم تێگەیشتنیشی بۆ شیعر دەباتەوە لاڕێیەک کە زۆربەی شاعیرانی ئەمڕۆ پەنای لێدەگرن. بۆیە خوێندنەوەی شیعر و بەرەواژ، کڵاوڕۆژنەیەکە بۆ ژیانی تاریککراوی خۆمان. ژیان، کە لەمێژساڵە بە دەنگوباس، مەکینە، مۆبایل، مێکیاژ، بوودەڵەبوون، فیلمی توورکیی و مردووشۆریمان گۆڕیوەتەوە.
شیعرەکانی نێو ئەم بەهەمە لەنێو واقیعی ژیاندان، بەڵام نەك بەشێوەیەکی ڕاستەوخۆ. ئەگەر لە شیعرەکان ورد نەبینەوە و بەسەریاندا تێبپەڕین، ئەوە بەر ئەم واقیعە ناکەوین، چونکە ئەم واقیعە بەرگێکی سووریالیی لەخۆیدا وەرپێچاوە. هاوکات سووریالیی و واقیع تێیدا وایکردووە، کە شیعرەکان لەنێو مەترسیی ڕۆژی ڕەشدا، ترس و دڵەڕاوکێ، یان تراژیکۆمیدی بن. بۆیە دنیایەکی سارد و بزربوون، ترس و گرمۆڵەبوون بووەتە کەشی شیعرەکان. بۆیەشە دەبینین هەندێکجار تەنانەت گرۆتێسك “عەجیب و غەریب” ئاوقای خوێنەر دەبێت و بینەقاقای دەگرێت.
ئەگەر بێت و باسی ئەو دەنگانەی شیعری کوردیی بکەین، کە دەکەونە نێو ڕێبازی سووریالیزمەوە، ئەوە بەگشتیی دەنگێکی نێر دەبیسترێت، بۆیە نارین ڕۆستەم یەکێکە لەو شاعیرانەی کە بکوژ، یان کەلێنی ئەم دەنگە گشتییەی نێرە‌، هەرچەندە خۆی وەك دەنگێکی ژن ئینکاریی دەکات، چونکە شیعر ڕەگەزی نییە. لە شیعری “شەرەپشیلە”دا، کە خاوەن فۆڕم و تەکنیکێکی جوان، ناوەرۆکێکی قووڵە دەڵێت:

“لە کن عەریزەنووسی ناسنامە
کە قەڵەم گەیشتە سەر ڕەگەز
سەرەوخوارم کردەوە،
فرمێسکێکی لێ کەوت:
نییەتی.
دەرکراین.” (هەمان: 30)

ئەم کۆپلەیە چەند لێکدانەوەیەك هەڵدەگرێت، کە دەکرێت ئەم کۆپلەیە لێدان بێت لە جیاوازیی ژن و پیاو، هاوکات لێدان بێت لەو

جیاوازییەی کە لەنێو دونیای ڕۆشنبیری کوردییدا بەنێوی خانمەنووسەر سەری هەڵداوە. سەرباری ئەوە ڕەخنە لەوە دەگرێت ئەگەر جیاوازیی ڕەگەزیی هەبێت، ئەوە ڕەگەزی سێیەم، یان با بڵێین “نێرەمووك” لەسەر ناسنامەکەی دەبێ چی بنووسرێت! کە ناشنووسرێت.
لەلایەکی دیکەوە ئەگەر ئێمەش ئەو جیاکارییەی ژنەشاعیر بەهەند وەربگرین، ئەوە دەبینین بابەتی شیعرەکانی ئەو خانمەشاعیرانە زۆر لێکنزیکە، دڵداریی بەشە هاوبەشەکەیەتی یان هەر لە بابەتی کچێنیی، عادەبوون و شەوی بووکێنییدا ماوەتەوە. تەنانەت ئەگەر پەڕیبێتەوە بۆ بابەتی نیشتیمانیی و ئازادیی ئەوە جەلاد و چەوسێنەرەوە هەر تەنیا داگیرکەرە، بەڵام بەپێچەوانەوە لە بەرەواژدا ئازادیی، جەلاد و داگیرکەر دەسەڵاتی خۆیەکییە، بابەتەکانی کچێنیی، عادەبوون و فێمێنیستبوون لەگۆڕێدا نییە، تەنیا دەنگێکی شیعریی هەیە، دەنگێك کە بە ئارەزوو بۆ ژیان بارگاویی کراوە. بۆیە بە خوێندنەوەی بەرەواژ یەکڕاست لەنێو شیعردایت، لەنێو شیعردابوون لەنێو ژیاندابوونە. سوودوەرگرتنیشی لە سووریالیزم، یان سووریالیزم بوونی، ئەوە لەپێناو خزمەتکردن و نوێخوازییدا قووچ دەبێتەوە، “گۆران”ی شاعیر هەرچەندە کە خۆی شیعری سووریالیزمی نەنووسیووە، بەڵام بانگەشەی ئەوەی کردووە، کە بۆ ئەوەی ئەدەب تازەبکرێتەوە ئەوە سووریالیزم دەبێتە هێی ئەم لایەنە گرینگەی ئەدەب. (پیربال. 2021: 129) هەڵبەتە ئەگەر ئەو جیاکارییە ڕەگەزییە بکەین، ئەوە “نارین” وەك یەکەم شاعیر لە بەستێنی ئەدەبی سووریالیزمی کوردییدا دەگیرسێتەوە. هەر بۆیەشە ئەم بەرهەمە هەر لە پزدانیدا، شاعیرێك/منداڵێکی کونجکاویی و زیت، چاوەکانی دە دنیای دوێنێ، ئەمڕۆ و بەیانی بڕیوە.
ئەم منداڵەی کە لەنێو ئازار، ساردیی و دڵڕەقییدا لەدایکبووە، بەڵام نایەوێت نە خۆی لێنەبان بکات و نە خۆیشی تێدا سووڕگووم بکات، بەڵکوو دەیەوێت لە ساتەوەختەکانی سەردەمەکەی تێبگات، ئەو تەنوویەتییەی هەیە بۆ تێگەیشتن، واتای ئەوە نادات کە دەزانین بەڵکوو واتای ئەوە دەدات لێی تێبگەین، ئەمەش وادەکات لە مەرگەسات، ئاڵۆزیی و دڵساردیی ئاوازی سەردەمی خۆت وەخۆ بکەویت و دەنگێک بخەیتە گوێچکەی سەرگەردانیی، خۆمساردیی و نەبانیی ئەوانی دیکە، خودی ئەمەش تێگەیشتنە لە شیعر.
خاڵێکی سرنجراکێشی دیکە بە بەراورد بە شاعیرانی تر ڕابوردووە، بۆ ئەمەکبوون بەرانبەر ڕابوردوو لە شیعردا، نەمککردنی ژیانە. شاعیر لەهەر کەسێکی تر بەتەنگەوەترە بۆ بیرکردنەوە لە ڕابوردووی خۆی، چونکە بیرکردنەوە لە ڕابردوو خۆتێگەیاندنە لە ئێستا، خۆتەیارکردن و خەمڵاندنی داهاتووە. هەر بۆیە ژیانی ڕابوردوو،

لەلای شاعیر گرینگییەکی زۆری پێدراوە، بەڵام نەبووەتە هۆی ئەوەی کە ئێستا و داهاتوو بووەستێنێت، فەرامۆش بکات، ئەمەش بە هەبوونی ڕەخنەی کۆمەڵایەتیی و سیاسیی دۆخ و ژینگەی سەردەم، بەتایبەتیی لە شیعرەکانی “شەڕەپشیلە، ئێکسپایەر و بووکەڵەی سووپەرمان تاد دا.

دووەم: ئەشکەوتەکەی نارین ڕۆستەم
“بووکەڵەی سووپەرمان” وەك نموونە

هەر منداڵێکی کورد، لە خەیاڵدانیدا سووپەرمانێك هەیە، دەیەوێت هەردەم بەهانای دیترانەوە بچێت، ببەخشێت و جیهان لەدەستی شەیتان ڕزگار بکات، بەڵام منداڵە سووپەرمانەکەی شیعری “بووکەڵەی سووپەرمان” سووپەرمانێکی تێکشاو و شکستخواردووە، بە پێچەوانەی ئەوەی کە سووپەرمان بانمرۆڤ و شکستنەهێنەرە.

“جامخانە بە تۆپێکی فووتبۆڵ زرمەی لێ هەستا،
بووکەڵەیەکی سووپەرمان دەرپەڕی.

بەسەر کۆڵگەیەکی وشکدا دەفڕێت
هەور دەگوشێت، برووسکەیەك فڕێ دەدات و
هیچ نابارێت.” (هەمان، 20)

شاعیر، تێڕوانینێکی ڕەشبینانەی بۆ کۆمەڵگەی کوردیی و دونیای کوردیی هەیە، لەم کۆمەڵگەیەدا تەنانەت ئەگەر سووپەرمانیش بیت، سووپەرمانێکی شکستخواردوویت و دەرنابەیت، هەر بۆیەشە شاعیر سوود لە وشەی بووکەڵە وەردەگرێت و دەیخاتە پێش وشەی سووپەرمانەوە. بە مانایەکی تر، ئەگەر بیبەستینەوە بە کۆمەڵگەی کوردیی، ئەوە ئەم کۆمەڵگەیە بەو دۆخە جێگیر و نەزۆکە ڕازییە، پرسیاری نییە و ناشیەوێت کەسێك پرسیاری لێبکات، چونکە لە بنەڕەتدا ئەو کۆمەڵگەیە باوەڕی بەوە هێناوە، کە ناتوانێت و ناشیەوێت بگۆڕێت.

“زیندانێکی نهێنی دەدۆزێتەوە،
گوریس هەڵدەدات
زیندانییەکان دەیکەن بە جۆلانە.” (هەمان، 20)

لەم کۆپلەی سەرەوەدا، دەبینین کە سووپەرمان پەتێك بۆ زیندانییەکان هەڵدەدات، بەڵام زیندانییەکان لە خەون و بیری ئازادییدا نین، بۆیە پەتەکە دەکەنە جۆلانە. ئەگەر بەراوردی بکەین بە شکەوتی پلاتۆن، ئەوە لە شکەوتەکەی پلاتۆدا کەسەکان زنجیرکراون و ناتوانن ڕوو وەربچەرخێنن، واتە بیرکردنەوە و زانینیان نییە، یان کۆنترۆڵکراوە، بەڵام لە زیندانەکەی نێو شیعری “بووکەڵەی سووپەرمان”دا زیندانیەکان زنجیرنەکراون، واتە دەتوانن بیربکەنەوە، کەچی لەگەل ئەوەشدا نایانەوێت بەرەو ڕووناکیی، بەرەو

زانین بێن، ئەمە گوزارشتێکی ئەمڕۆیی دۆخی کۆمەڵگەی کوردییە، کە دەستبەسەر نییە و خۆی دەستبەسەر کردووە، کەواتە دەستبەسەریی هەقیقەتی ئەوە. کەواتە ئەم زیندانیانە لەنێو ئەم هەقیقەتەدا کە ئەگەر تاڵیش بێت، هەر بۆی شیرینە، خۆشخەیاڵترە، چونکە مەحکوومە بە خۆدەستبەسەریی، بەوەی کە زانینێکی هەیە کە قەدەریەتی لە زینداندا بژێت. هەر بۆیەشە ئەم سووپەرمانە لەوەها کۆمەڵگەیەکدا دەبێتە بووکەڵە، هەرچەند ئەگەر هەور بگوشێت و برووسکەش بهاوێژێت، ئەوە کۆمەڵگەیەکی وشك هەیە و هیچ دڵۆپێك نابارێت، هەڵبەت ئەگەر بیبەستینەوە بە کوردەوە، ئەگەرنا ئەم ڕەشبینییە گشتییە و تایبەت نەکراوە بە کورد، بەڵام ئێمە دەتوانین دەرك بەوە بکەین، کە کۆمەڵگەی کوردیی، کۆمەڵگەیەکی داڕووخاو، ملکەچبووی نێو خوڕافیات و وەهمە، دەستبەسەرە بە وەهم و دابونەریت.

“لە قاوەخانەکان…
بە ڕەحەتی قاوە دەڕژێننە دەمی پێکەنینەوە،
نەوەك بخەوێت:
دەیخواتەوە و هێڵنج دەدات
سووپەرمان، پەتێیەکی پێدا دەدات.
لەناو جامخانە شکاوەکە دەنیشێتەوە،
پارچەشووشەیەك هەڵدەگرێ
قۆڵی هەڵدەکات، دەماری نییە.” (هەمان: 20)
ئەوەتا بە ڕەحەتیی قاوە دەڕژێننە دەمی پێکەنینەوە، کە نەخەوێت، کەچی هێڵنج دەدات، پێکەنینیش نەك سارد و وشك، بەڵکوو سووپەرمانیش دەستەوەستان دەبێت، قۆلی خۆی بۆ خۆکوژیی هەڵدەکات، بەڵام چیبکات، سووپەرمانەکەمان بووکەڵەیەك زیاتر نییە تا دەماری هەبن.

ماویەتی…

گوتــاری شیعــری لای (د. وریـــا عومەر ئەمین)… غازی حەسەن

ناونیشانی لێکۆڵینەوە (گوتاری شیعریی الی د. وریا عومەر ئەمین).

ڕێبازی لێکۆڵینەوە
شیکردنەوەیەکی وەسفییە، گوتاری دەقی شیعری شی دەکاتەوە. ئەم لێکۆڵینەوەیە
هەوڵێکە بۆ بەستنەوەی زمان و دەق و گوتار بەیەکەوە.
بایەخی ئەم لێکۆڵینەوە لەوەدایە لایەنێکی پراکتیکی شیکردنەوەی دەقی شیعریی و
چۆنیەتی بەرهەمهێنانی گوتاری شیعریی بەرجەستە دەکات و کار لەسەر ئەرکی زمان
لە بەرهەمهێنانی دەق و گوتاری شیعریی دەکات.

بۆ خوێندنەوەی ئەم بابەتە کلیکی ئێرە بکەن…

GhaziHassan_WryaDownload

کۆڕێک لە یادی ١٢هەمین ساڵڕۆژی تیرۆرکردنی سەردەشت عوسمان لە ئوسترالیا

“کودەتای پەرستگا”… شەماڵ بارەوانی

کتێبێکە حەقیقەت .شایەنی هەڵوەستە لەسەرکردن و خوێندنەوەیە،
“کودەتای پەرستگا”چارەسەرێکی بوونگەرایانەی ئاینە.
بە ڕێگەچارەیەکی وجودیانە بۆ ئایین و هەڵگەڕانەوەو وەرگەڕانەوەو کودەتاو شۆڕشێک لەدژی کاهینەکان و مەعبەدەکان، لەفێندەمێنتالیزم و سەلەفیزمی ئایینی، لە کەلەپوورو ڕابردووگەرێتی، لەتراژیدیای ئایدیۆلۆژیاکان، لە دۆگم و تێگەیشتنە سەتحیەکان، لەو مەعبەدانەی پڕن لە دەمارگیری ئایینی و ڕاسیزم و ڕق، خاڵین لە خۆشەویستی و مرۆڤایەتی.

“کودەتای پەرستگا”
پێمان دەڵێت دەبێت چارەسەرێکی وجودیانە بۆکێشەکانی مرۆڤایەتی ب□د□زینەوە و بە وجودیەت کێشەکانی مرۆڤایەتی چارەسەر بکەین.

شۆڕشێکی وجودیانە، شۆڕشێک ویژدان بنەمای بێت، شوڕشێک مرۆڤ بکات بە پەروەر، شوڕشێک تێگەیشتنێک بێنێتە بوون، چیتر بوونی مرۆڤ پێش ماهیەتی بخرێت، مرۆڤ پێش ئاین، مەزهەب، نەتەوە و ڕەنگ و ڕەگەزەکەی بخرێت و تەنها مرۆڤبوونی مرۆڤ بە پەروەر و ڕەچاو بکرێت و لەبەرچاوبگیرێت، مرۆڤ یەکەمین و دواهەمین شت بێت.

"کودەتای پەرستگا"
پێمان دەڵێت پێویستمان بەئاینێکیترە، ئاینێکی وجودی، ئینسانی و ئەخلاقی، ئاینێک پەرستگاکەی دڵ بێت و کەعبەکەی مرۆڤ و پێغەمبەرەکەی ویژدان.

ئاینێک وجودی مرۆڤ لەبەرچاوبگرێت، ڕەچاوی خواست و حەزو ئیرادە و ماف و ئازادییەکانی تاک بکات و بوونی مرۆڤ بە تەواوی مانا بەرزو پیرۆز بنرخێنێت. چیتر بە ناوی ئاینەوە لە ئازادی مرۆڤ نەدرێت، ئازادییەکانی تاک دەستی بەسەردانەگیرێت و سەربەستییەکانی ژن دەستبەسەرنەکرێت و مرۆڤبوونی مرۆڤ پێشێڵ نەکرێت. ئاڵقەی مرۆڤ لەقاڵب نەدرێت و ویژدانی مرۆڤ خەفە نەکرێت.

چیتر لەژێر ناوی مەزهەب و لەژێر پەردەی ئاین و بە پاساوی ئاینی مرۆڤ بە کۆیلە و بەکەنیزە نەکرێت. ڕەخنە بەبقە و جیاوازییەکان دەمکوت نەکرێن.

ئاینێکی وجودی، وجودییەتێک، مرۆڤ بکات بە گەوهەری ژیان و سەنتەری بوون. ویژدانی مرۆڤ بکات بە ئایین و دڵ بە پەرستگا.
وجودییەتێک، هەڵگری پەیامێکی ئەخلاقی و ئینسانی بێت، لەخەمی مرۆڤەکان کەم بکاتەوە و ئازارەکانیان سڕبکات و لە کۆیلایەتی فیکری و جەستەیی و دەروونی ڕزگاریان بکات.

مرۆڤەکان لە ئەشکەوتی تێگەیشتن و بیری دۆگمایی و چەقبەستوویی دید و بەستەڵەکی ئەقڵ و لە دەستی پەرستگاکان ڕزگاربکات و مرۆڤ بێنێتەدەر و تێکەڵ بە فەزای ژیانیان بکات.
مرۆڤایەتی لەگۆشەی مەعبەدەکان قورتاربکات، ئەو مەعبەدانەی بەڕۆژ ناوی خوداوەند بەرز ڕادەگرن و بەشەو مرۆڤەکانی لێدەدزن!

ئەو پەرستگایانەی لەلایەک بانگەشەی خۆشویستنی خوداوەند و مرۆڤایەتی دەکەن، لەلایەکیتر تۆی دەمارگیری ئایینی و ڕقی مەزهەبی و پەتای پەرتەوازەیی لە نێوان مرۆڤەکان بڵاو دەکەنەوە!

"کودەتای پەرستگا"

پێمان دەڵێت مەعبەدەکان بنەمای هەموو کێشەکانن، بتەوێت باوەڕبهێنیت و باوەڕداربیت، مەرجی یەکەم بێ باوەڕبوونتە بە مەعبەدەکان.
کفرکردن بە مەعبەدەکان و جاڕدانی بێ باوەڕی لە هەمبەر مەعبەدەکان، ڕوکنی باوەڕ و پێشمەرجی ئیمانە.

کودەتای پەرستگا"
پێمان دەڵێت ژیانی ئێمە بە فیقه و فەتوا و تێگەیشتنی کاهینەکان لاقەکراوە. ژیانمان مەحکومە بە فیقه و بڕیار و ئەحکامی فەقێ و پیاوانی ئایینی و کاهینەکان. بە شافیعی و ئیبنولتەیمیەکان. بە عن عنەو قیلەو قالەکان.
نەک فەلسەفە و فەیلەسوفەکان ،بە ئیبنولباجە و ئیبنولتوفەیلەکان.
بەعیرفان و عاریفەکان، به مەلاناو هەلاج و ئیبنولعەرەبیەکان.

"کودەتای پەرستگا"
وەکو کیرکگاردسۆرین پێمان دەڵێت (گرنگ نییە، باوەڕمان بە چی هەیه، گرنگ چۆنیەتی ئەو باوەڕهێنانەیە)،

تاچەند باوەڕەکەت، لەگەڵ مر□ق د□ستی، لەگەڵ ژینگە دۆستی، ژیان دۆستی و ئاژەڵ دۆستی، لەگەڵ مر□ق د□ستی دەگونجێت و بەرکەوتنی لەگەڵ ویژدان و مۆڕاڵ و ئەخلاقی مر□قایەتی نا بێت.
تاچەند باوەڕەکەت جێگای فرە باوەڕی تێدا دەبێتەوەو ڕێز لەباوەڕەکانی تر دەگرێت. ڕێز لە ئازادی بیروباوەڕ و ئازادی ویژدان و هەڵبژداردنی ئەوانیتر دەگرێت. باوەڕەکەت تاچەند باوەڕی بە پێکەوە ژیان و بیری ناتوندوتیژی و تولەرەنس و ڕێبازی مر□قایەتی هەیە.

تاچەند باوەڕی بە پلوالیەتی ئایینی، کۆمەڵایەتی و سیاسی هەیە، ئەوە گرنگە. جا خوام دەکرد باوەڕ و ئەقیدەکەت، ئایین و ئیمانەکەت، مەزهەب و قەناعەتەکەت بەردێک، خاچێک، بتێک و درەختێک دەبوو. گرنگ ڕێز لە مر□قایەتی بگریت و باوەڕت بە خۆشەویستی و برایەتی و تەبایی و یەکگرتوویی نێوان مر□ق□کان هەبێت.
Shamal Ismael Kareem
نەک ئەقیدە و باوەڕێک بێت، لە پێناویدا، سەری مر□ق□کان ببڕدرێت و خەڵکی پێ بکرێت بە کۆیلە و پێی لە مر□قایەتی و کەرامەت و ئازادی و ژیانی مر□ق□کان و ئەقڵانیەت و شارستانیەت و هەموو بەها و جوانیەکی بوون و مانایەکی ژیان بدرێت وجودی پێ وێران بکرێت.

“کودەتای پەرستگا”
پێمان دەڵێت ئێمە نوێژخوێنمان بەدەست هێنا،وەلێ نوێژەکەمان لەدەستدا.
مەعبەدمان ڕۆنا، ئەفسوس مرۆڤا یەتیمان ڕماند،“

کودەتای پەرستگا”
وەکو هێرمان هسە دەڵێت(ئەوەی دوێنێ خەمربوو، ئەمڕۆ بووە بەخەل).
ئەوەی پێشووتر تابوو بوو، ئێستا ڕەوایە.
مرۆڤ لە جیاتی ئەوەی بەناوی خوداوەندە ئازادبکرێت، کەچی بە پێچەوانەوە دەکرێت بە کۆیلە.
ئاین لە ئایینی خوداوەند و مرۆڤا یەتیەوە، بووە بەئایینی کاهین و فەقێکان.
مەعبەدەکان بوون بە جۆرێک لەفرۆشگاو دووکانی سیاسی و ماڵی بازرگانی کردن. باوەڕ بووە بەبێ باوەڕی.

“کودەتای پەرستگا”
پێمان دەڵێت دەبێ لە مەعبەدەکان بێینەدەر و بڕۆین بۆناو وجود، تەنها بەدەرچونت لە مەعبەد نەبێت، لە وجودی خۆت تێناگەیت.

“کودەتای پەرستگا”
پێمان دەڵێت گەڕان بە دوای ئیسلامدا لە بێدەنگی سەلمان فارسییە، نەك لە ناو دووتوێی کتێبەکانی ڕازی، لە مەنفای ئەبی زەڕە، نەك لە قوڕەیشی بوونی خەلیفەکان، لەکوخەکەی عەلیە، نەک لەناو کۆشک و تەلاکانی مەعاویه.
لەسەرخاچەکەی هەلاجە، نەك لە ناو ئەقڵیەتی ئیبن سینا.

“کودەتای پەرستگا”
پێمان دەڵێت خوداوەند پێویستی بە دروستکردنی مەعبەد نییە، بەڵکو ئەو پێویستی بەدروستکردنی مرۆڤە.

“کودەتای پەرستگا”
پێمان دەڵێت لە تێکستەوە بۆ وجود، لە مێژووەوە بۆواقیع، لە داخران و تاکڕەهەندی جیهان بینیەوە، بۆ ناوئاپۆڕای ماناکان، لە خەتمی نبووەت و قفڵکردنی فیکرو قەدەخەکردنی تەئویلکردن و داخستنی دەرگای تەفسیرە نوێکان، بۆ کرانەوەی ئەقڵ و کردنەوەی لوغز و کۆدی چەمکەکان و سەرەتاو دەسپێکێکیتری خوێندنەەوەی دەقەکان.
لە تۆتالیتاریەتی ئایینیەوە، بەرەو پلورالیزمی ئایینی.

“کودەتای پەرستگا”

پێمان دەڵێت کێشەکە ئەوە نییە، کەمرۆڤەکان لەئایین دەرچوون، بەڵکو تراژیدیاکە دەرچوونی ئایینە لەمرۆڤ بوون.

“کودەتای پەرستگا”

پێمان دەڵێت:سودی چییە ئاینت هەبێت و ویژدانت نەبێت. مەزهەبت هەبێت و مرۆڤ بوونت نەبێت. سودی چییە ئایین لە جیاتی ئەوەی مرۆڤ ئازاد بکات و بەرگری لە ئازادییەکانی تاک بکات، بە پێچەوانەوە مرۆڤ بە ئاین بکرێت بە کۆیلە و لە ئازادییەکانی بدرێت.

“کودەتای پەرستگا”

بانگەوازیکردنە بۆ ئایینێکی تر و ئاشنابوون بەخوداوەندێکیتری جیاواز لەوەی کاهینەکان و مەعبەدەکان بە خەڵکیان ناساندووە. ئەو مەعبەدانەی ڕێگەی خودا ناسی و ئینسانیەتیان لەبەردەم مرۆڤەکان شێواندوەو وندکردووە.

“کودەتای پەرستگا”

داوای ئایینێکیتردەکات، ئاینێک مرۆڤ تێیدا گەوهەربێت.

ئایینێک لە جیاتی ئەوەی ڕق فێری مرۆڤەکان بکات، فێری خۆشەویستی یەکتریان بکات. لەجیاتی ئەوەی داوای بە کۆیلەکردنی مرۆڤەکان بکات، مرۆڤەکان لە کۆیلایەتی ئازادبکات.

ئاینێک، ڕێز لە جیاوازییەکان بگرێت و باوەڕی بە ئاشتی و پێکەوژیان هەبێت. ڕەگەزپەرستی ڕەتکاتەوە و بە چاوێکی یەکسان سەیری هەموو مرۆڤەکان بکات.

ئایینێک، لەبەر بەچونی جیاواز و لەسەر ئایینی جیاواز، بەکەم و گەاو پیس سەیری هیچ کەسێک نەکات.

کودەتای پەرستگا”

پێمان دەڵێت مەعبەدی پێغەمبەر مرۆڤە.

پێغەمبەر ئایینی بە خزمەتی مرۆڤ هێنا…کاهینەکان مرۆڤ دەکەن بە خزمەتکاری ئایین.

پێغەمبەر لەمرۆڤایەتی دەگەڕا لەناو ئاییندا.. وەلێ کاهینەکان لە خشتی پەرستگا.

پێغەمبەر دەڕۆشتە هەموو پەرستگایەک...... کاهینەکان تەنها دەڕۆن بۆ یەک پەرستگا.

Shamal Ismael Kareem

“کودەتای پەرستگا”

پێمان دەڵێت گرنگ نییە تۆ ئایندار بیت، ئەوەی گرنگە تۆ مرۆڤ دۆست بیت، گرنگ نییە تەکستە ئایینیەکان ئەزبەرکەیت، گرنگ مرۆڤایەتی و

مرۆڤ بوونت لە بیرنەکەیت.

“کودەتای پەرستگا”
خوداوەندەکیترمان پێدە ناسێنێت،
خوداوەندەک، نەپێویستی بە ترساندن و نەیش بە تیرۆر و کوشتن و تۆقاندنی مرۆڤەکانە.
نەپێویستی بەگوتەبێژ و نەبە فەقێ و کاهین و پیاوە ئایینیەکانە. نەپێویستی بە شمشێرو نەبە دۆزەخ و نەبە زۆر لێکردن و ناچارکردنی مرۆڤەکانە.

خوداوەندەکی میهرەبان، لەسەر ڕیشی درێژ و شەرواڵی کورت هیچ کەسێک سزانادات. لەسەر ئەنجامنەدانی نوێژو نەپەرستنی خۆی، لێپێچینەوە لە هیچ کەسێک ناکات.

خودایەکی بە سۆز و میهرەبان، خودایەک هەموو مرۆڤەکانی خۆشدەوێت. بە جیاوازی دروستی کردوون، بۆیە جیاوازیەکانیشی خۆش دەوێت. خودایەک لە ڕەخنە و بیری ئازاد و لەپرسیار و گومان و ئایین و دیدی جیاواز ناترسێت.

خودایەک، ڕقی لە بەرتەسکردنەوەی سنوری ئازادیەکانە، ڕقی لەقوتکردنەوەی بت و دروستکردنی مەعبەدەکانە، ڕقی لەسانسۆر و بەکافرکردنی عەلمانیەت و بە تابووکردنی دیموکراسیەت و بە بقەکردنی مەدەنیەتە و بەهەرتەقەکردنی ئازادیەکانە. ڕقی لە دەستوەردان لەژیانی تایبەتی مرۆڤەکان و بیروباوەڕی خەڵک و هەڵکێشانە.

“کودەتای پەرستگا”
پەیمان دەوڵەت فقهی فەقێکان و
قسەی کاهینەکانمانکرد بە ئایین وئاینی خوداوەندمان کە مرۆڤایەتییە لەدەستدا.
خوداوەند ئەقڵ و ئیدراک، ئازادی و ئیرادەی بە ئێمە بەخشی و مرۆڤەکانی بە ئازادی دروستکرد و ئازادی پێدان، وەلێ فەقێ و کاهینەکان، ئاخوند و مەعبەد و پیاوە ئایینیەکان، ئەو ئازادیەیان لە مرۆڤەکان زەوتکردو بە ناوی ئاسمانەوە، دەستیان بەسەر زەوی و مرۆڤ بونی مرۆڤەکانداگرت.

خۆیان لە هەموو شتەکی مرۆڤەکان هەڵقورتاندو دەستیان لە هەموو تایبەت مەندیەکی مرۆڤەکان وەردا.
لەمۆسیقا ژەنین، جۆ وبەرگ و چۆنیەتی خەوتن، سمێڵ کورتکردن و ڕیش

تاشین، شێوازی نان خواردن و ڕێکردن، چونە سەرئا و سێکسکردن، لە خۆشۆردن و فتب□□نکردن، ئابوری، زانست و خوێندن، سیاسەت و حوکمکردن، لەیەکەم چرکەساتی لە دایکبونتەوە، تاکۆتا هەناسە و مردن، تاخستنە ناو تابووت و ژێر خاککردن، لە هەموو شتێک وازت لێناهێنن و دەست لەبونت وەردەدەن.

“کودەتای پەرستگا”

پێمان دەڵێت کاتی ئەوە هاتووە ئایین لە دەست کاهینەکان و پێغەمبەر لەئایینی مێژوویی و خوداوەند لە مەعبەدەکان دەربێنین و مۆنۆپۆلکردنی پیرۆزیەکان و ڕاستیەکانیان لێ بسەنینەوەو دووبارە پێناسە بۆ چەمکەکانی باوەڕو پەرستش و ئایین و ئەخلاق و ئەقیدە و بەهاکان بکەینەوەو پێناسەکان دابڕێژینەوەو وشەی کفرو کۆیلایەتی و تۆی□ق و بیری ڕەگەزپەستی و ناوی جەنگ، لە فەرهەنگی مروڤایەتیدا بسڕینەوەو لە جیاتی ئەوەی هێندەی خەریکی باسکردنی تەوحیدی خوداوەندبین، هەوڵی تەوحیدکردن و یەکگرتنی مرۆڤەکان بدەین.

لەجیاتی ئەوەی هێندەی شەڕ بە ناوی ئاسمانەوە بەرپابکەین و ژیانی ئێرە بە ناوی بەهەشتەکەی ئەولاوە بە دۆزەخ وێران و مرۆڤایەتی خەڵتانی خوێن بکەین،

با ئاشتی لەسەر زەوی بەرقەرار و بەهەشتێک بۆ مرۆڤایەتی لێرە دروست بکەین.

مرۆڤایەتی ئاشنای چەمکی ڕێژەیی بوون و ئاشنای تولەرانس و لێبوردەیی و پێکەوژیان و خۆشەویستی و یەکترقبوڵکردن بکەین.

ماوەتەوە بڵێم

عەبدولڕەزاق جوبران/

مرۆڤێکی مرۆڤ دۆست و نووسەرێکی جوان نووسە.

ئەو لەکتێبەکان و نووسینەکانیدا،

داوای بە مۆدێڕنەکردنی ئاین و بە سەردەمیکردنی ئایین و گونجاندنی ئایین لەگەڵ دنیای تازەگەریدا دەکات.

داوای شۆڕش و کودەتا بە سەر کاهین و مەعبەدو فیقه و کەلەپووری ئایینی و دووبارەو

پێداچوونەوەو هەموارکردنەوەو خوێندنەوەی تێکستەکانی ئایێندەکات.

لە ڕێگەی وجودیەتێکی ئینسانی ئەپستراکت و ڕووت، وجودیەتێک لەگەڵ بەهاکانی ئینسانیەت و پڕەنسیپەکانی مرۆڤبوون یەکدەگرێتەوە و مرۆڤ دەکات بە ماک و بنەما؟و پێوەرو سەنتەر.

Shamal Ismael Kareem

“کودەتای پەرستگا”

داوای خوێندنەوەیەکیتری ئایین، دوور لەو خوێندنەوە فقهیە کلاسیکیە مەزهەبیە سیاسیە مێژووییەی پێشووتری ئایین دەکات.

جوبران بانگەوازی بو ڕوانگەیەکی مرۆڤانە و وجودیانەی ڕبوبیانە دەکات، وجودیەتەکی باوەڕداری لەشێوەی وجودیەتەکەی کیرکەگاردسەرین،

نەک وجودیەتە بێ باوەڕیەکەی سارتەر، وەک ئەو ڕوانگەیەکی زۆر باڵاو ئەخلاقی و مرۆڤ دەستانەو جوانی هەیە بە مرۆڤ بوون، ئەو لەجوغزەکی تەسک و گوشەیەکی دخراو ڕوانینەکی ئایینی و دیدەکی تاریکی ئایدیۆلۆژی و مەزهەبی و لەسەر بنەمای ڕەش-سپی ، باوەڕ-بێ باوەڕ، بەهەشت دۆزەخی..
لەمرۆڤ ناڕوانێت، بەڵکوو جوبران لە دیدەکی هیومانیستانەو مرۆڤ دەستانە مرۆڤ دەبینێت. ئەو بەچونی وایە کە هەرگیز خوداوەند لەسەر بێ باوەڕی مرۆڤ سزا نادات و کێشەی باوەڕهێنان یاخود بێ باوەڕی نییە لەگەڵ مرۆڤەکان،
بەڵکو کێشەی ئەو زاتە ستەم و دادپەروەریە، کێشەی نوێژنەکردن و نەچونە مەعبەدنییە، بەڵکوو کێشە بابەتی پابەندنەبوون بە ئەخلاق و مۆڕاڵی مرۆڤدۆستی و جێبەجێکردنی بەهاکانە لەناومرۆڤدا.

بۆیە ئەو بە پیاوەئایینیەکان و فەقێ و کاهینەکان دەڵێت بەسیەتی چیتر خۆتان لەخۆتانەوە مەکەن بە نوێنەری خوداوەند و سێبەری ئاسمان و دەرگاوانی دۆزەخ و پسوولەی چونە بەهەشت و دۆزەخ بەمرۆڤەکان مەفرۆشنەوەو بەهەشت و حەقیقەتەکان تاپۆی سەرخۆتان مەکەن.

بەهەشت و ڕەزامەندی و میهری خوداوەند زۆر لەوەگەورەترە کە ئەوە لەو سنورەتەسک و ڕوانینە مەزهەبی و ئایدیۆلۆژیەداخراوە دەیبینن.
میهرو سۆزو لێبوردەیی و بەهەشتی خوداوەند، تەنها تایبەت بەکەسانێک و ومولکی ئایینێک و گرووپێکی فەندەمەنتالیست و مەزهەبێکی دیاریکراونییە، بەڵکوو هی هەموو مرۆڤەکانە، بوودی، جو، مەسیحی، زەردەشتی، کاکەیی، ئێزدی و موسڵمان، هی هەموانە.

سیکولەرو ئەتەست و گومانگەراکانیش، بەڵێ هی ئەوانیشیە. خوداوەند، هیچ کات لایەنگری گرووپێک، لە دژی گرووپێکیتر نییە، شەڕی ئایینێک لەدژی ئایینێکیتر ناکات و لە بەر جیاوازی مەزهەب، ئیدۆلۆژیاو ئایین و ڕەگەز و نەتەوە، جیاکاری لە نێوانی مروڤەکان ناکات و ڕقی لە مرۆڤ نابێتەوەو جاڕی جەنگ و نەفرەت و کەرب وکینە و لایانگری

بەکەسانێک،
لەدزی ئەوانیتر نادات و دەرگای ڕەحمەت و بەهەشتە فراوانەکەی بەخەڵکانێک بخاتە سەرپشت و بەڕووی ئەو هەموو ملیارەی تری مرۆڤایەتی دابخات.!
..
شەمامە بارەوانی

ئەواهو تەبەڕانی، حەقەهو ترمزی، باشیان لەدەست ئەمەدا لە پاپۆڕە هەتا دەرزی… شەمامە بارەوانی

لەماڵپەڕی(دابڕان)، کاتێک،
ئەوە نووسینەم:(مۆدێلێکی نوێی ئیسلامگەراکان بۆ باڵاپۆش کردنی خانمان …!
بە دروشمی “لەدوای ڕەمەزانیش لەچکەکانمان لانابەین”یەکەمین فیستیڤاڵی ڕەنگخراوی مەلای گەورە بە بەشداری زیاد لە 300 کچی تازەی باڵاپۆش لەشاری سلێمانی بەڕێوەچوو،) بینی،

لەگەڵ وێنەی کۆمەڵێک کچی تەمەن هەرزەکار و مناڵ و بێ ئەزموون، کەکەوتوونەتە داوی ئیسلامی سیاسی و بە فاقی ئیدۆلۆژیای ئیسلامی سیاسی وەبوون.

نەمزانی نە بیدەمە قاقا و پێ بەگەرووم بگوڕێنم، بە ئەو ئەقڵیەتە ساواو پڕۆژە مەهزەلە و مناڵانەیەی تاجی قوڵخستنە سەر و لەچکی سیاسی ئیسلامی سیاسی و تەڕ تەڕ پێبکەنم، یان بە ئەو هەموو کچە هەرزەکارە بە پاکگراوەند و بێ ئەزموون و بێ ئاگایەی کوردی هاونەتەوەو هاوزمانی خۆم بدەمە پڕمەی گریان و تەڕ تەڕ بگریم،

ئەو هەموو هەرزەکارەی، کە کەوتوونەتە داوی ئیسلامی سیاسی و بوون بە قوربانی ئەجێندای نەیاری نەتەوەکەم و پڕۆژەی تەعریب و لەچکی

سیاسی.

بەڕاستی تووشی شۆکبووم.

تکایە: ئیسلامی سیاسی کە ئەو هەموو دەرفەت و ئازادیەی کارکردن و چاڵاکی نواندا و پڕۆژەی بە تەعریبکردن و بە ئیخوانیزەکردنی کۆمەڵەی کوردەواری و تاکی کوردیتان پێدراوە، بێ ئەوەی هیچ کەسێک هەست بە ترس و بەرپرسیارەتی و خەمخۆری بکات، لە بەرامبەر ئەجێندا داعشی و پڕۆژە تەعریبەکەی ئیسلامی سیاسی لەسەر ئێستاو ئایندەی وڵات و ڕۆحی لێبوردەیی و گیانی پێکەوە ژیان و چەمکی پلورالیەت و یەکتری قبوڵکردن و کۆمەڵەی کراوەو پێیان بڵێت لە پشت چاوەکانتان دوو برۆ و سەرووی دەمتان لوتێک هەیە.

هەر هیچ نەبێت، ناوی کەسانێکی وەکوو مەلای گەورە ناشرین مەکەن و پێیان بڵێن ئازاد بن وەکوو ئەوەی هەندێ ئازادن لەوەی بەدەی خۆتان لەمینبەرەکانتان و کەناڵەکانتان و لەسۆشیال میدیا، جوێنی مزرو نەفرەتی خوداوەند و چی بە ڕەزیەک هەیە، بە گونیە، بە پیکەوەژیان و ئایینەکانی ترو شوێنکەوتوەکانیان و بە مەرۆڤە و لائیک و سیکۆلاستەکان و کچەمەدەل و هەموو جیاوازیەکان بنێرن.

وەلێ لەوەیان ئازاد نین، ئەوەی ئیسلامی سیاسی، بێن و بەکاهی دەی خۆتان ناوی مەڵایەکی مرۆڤ دۆست و کورد پەروەری لەنموونەی گەورە، تێکەڵ به ئیدولۆژیای ئیسلامی سیاسی پڕۆژەی تەعریب بکەن.

بۆیە لەهەر هەنگاوێکی گەوجاندنی تاک و چاڵاکیەکی لەخشتەبردن و فیستیڤاڵەکی ئەقڵ فڕاند و لەچکی سیاسیدا، گونجاوتر و جوانتر و باشترایه، ناوەکەی بکەن بە ڤیستیڤالی ڕیکخراوی سەید قوتب و مەودودی و حەسەن بەناو قەرەزاوی و مەلا عومەری تاڵیبانی و ئەبوو عومەر شیشانی و زەینەب غەزالی و ئامینە ئەردوگان.

نەک ناوێکی وەکوو ئەوزاتە عەزیزم و ئەو مەلا ڕوونا کبیر و بیرمەندو خوێنەوارو مرۆڤ دۆست و زانست پەروەر و کوردپەروەرەی لە نموونەی مەلای گەورەی کۆیە، گڵاو ناشرین کەن.

من لە شوێنی بنەماڵەی مەلای گەورە بەم، ڕێک سکاڵایان لەسەر تۆماردەکەم، لەسەر ئەو بە ڕەزیەی کەناوی مەلایەکی کوردپەروەری وەکوو مەلای گەورە، به پرۆژەیەکی تەعریب و لەچکی سیاسی ئیسلامی بیری عروبە ناشیرین دەکەن.

کاکە

کچەکانی مەلای گەورە و ڕەوا جەلیزادەی کچە هونەرمەند تابلۆکەش و فاشیونیستی نەوەی مەسعود محەمەدی بیرمەند و کوڕی مەلای گەوره، ئەو لەچکە سیاسی و ستایلە سیاسییەی لەچک و لەچکیان نەکرد و نایکەن، ئیتر ئەوەی ئیسلامی سیاسی ئەو خەڵکردنە چاوی خەڵکەتان لێچی!؟
کوڕە مەلای گەوره هەرباوەڕی بە ڕیوایەت و شت نەبووە،
(ڕەواهو تەبەڕانی، حەقەقەهو ترمزی
باشیان لەدەست ئەمەدا لە پاپۆڕ هەتا دەرزی)

بەڵێن تۆزێک ڕوانین و جیهانبینی ئەو زاتە و تەفسیرو هەموو بەرهەمەکانی (حکایات خەون و کەرامات"، "دیاری مەلا محەممەدی کۆیی"، "عەقیدەی ئیسلام"، "نوێکەرەوە"، "فەی قەل فەی"، "تەفسیر قوڕئانی پیرۆز "و
المصقول فی الأصول"، "القائد فی العقائد"، "الكلام الجديد"، "حقیقە الایمان"، "المشاهد"، "الإله والطبيعة والعقل والنبوة"، "المعجزات والكرامات"، "حقیقە الاسلام"، "أبهى المآرب وإثبات الواجب"، "كشف الأستار فی مسألە الاختيار"، "ضياعان عظيمان"، "الأشخاص الستة"، "الحدس سلم الإرتقاء"، "خراب العالم"، "غايتي وأملي فی علمي وعملي" لەگەڵ "الوسيلة في علم أصول الفقه".) ئەو مەلا بیرمەندە ڕیفۆرمخوازە ڕۆشنفکرە بخوێننەوە. تاباشتر بیناسن، کەهەر گیز نەتان ناسیوە.
ئەوەی ئیسلامی سیاسی و مەلای گەوره، نەوانتان ئاسمان و ڕێسمان جیاوازە، یان کورد وتەنی و حوشتر و حەمام و کوجا و مەرحەبا.
کوڕە مەلای گەورە دیاره وەکوو ئەوەی ئەوەی ئیسلامی سیاسی، لینگاوقوچ لێی حاڵی بوون، هەرباسی لەچکی بۆ ژن و کچی کورد کردووە!
لەکاتێکدا بە پێچەوانەوە:
(یەکێک لەو بابەتانەی کە مەلای گەورە زۆر ئاوڕی لێداوەتەوە؛ بابەتی ئازادیی ژنان و خوێندنیان بووە. یەکێک لەو هەنگاوە گرنگانەی لەم بوارە نای، ئەوە بوو لە ساڵی ١٩٢٦ کچی خۆی ناردە مەکتەب. پێشی وابوو کە دەبێت کچان لە گەڵ کوڕان لە مەکتەب لەسەر یەک کورسی دابنیشن و ئەوانیش وەکوو کوڕان خوێندەوار بن و فێری زانست ببن)

ئەومەهزەلەیەی ئیسلامی سیاسی شتێکیتری هێنامەوە یاد، کەمەڵێک مەڕاو هاوڕێی سەردەمی فەقێیاتیم، کە سەربەئیسلامی سیاسین و باوەڕیان بە یەک دێڕ لەو هەموو شیعره غەزەلی و دڵدارییانەی ناو دوو توێی دیوانەکەی مەحودی کەڵە شاعیر و گەورە ئەدیبی کورد نییە،

کەچی بەرلەچەندساڵێکە لەهەولێر
هەمان شێوە، ڕێکخراوێکیان بەناوی(مەحوی)دانابوو،
لەژێر ناوی مەحویدا، خەریکی بڵاوکردنەوەی بەرنامەی ئیسلامی سیاسی
و ئەجێندای تەعریب و بیری ئیخوانچیەتی بوون.
وەکوو ئەوەی بڵێیت مەحوی شاعیر و ئەدیب، کاتی خۆی دەستەڕاستی
حەسەن بەنای دامەزرێنەری ڕێکخراوی ئیخوانولموسلیمین، باشتروایه
بڵێین(موفلیسین)بووبێت.

هەربەڕاستی ئەوانە موفلیسن، هیچ پرۆژەیەکی جدی ژیانیان لا نییە،
دێن و خەڵکی بە کۆمەڵێک بات□تی سادەو کەسی و شتی تایبەتی
مرۆڤەکان، لەوێنەی لەچک و سیواک و برۆ هەڵگرتن و مێکاپ کردن
..تاد. سەرقاڵ دەکەن.

وەکوو بڵێیت: لەو سەردەمی جەنجاڵی و
Shamal Ismael Kareem
ئەو هەموو قەیرانەدا،، خەڵکی هیچ کێشەیەکی نەبێت، تەنها کێشەی
لەچک و ڕیش و سیواک وچی و چی ئیسلامیەکان نەبێت!

هەربەڕاستی
ئیسلامی سیاسی، خاوەن دیدێکی داعشانە و ڕوئیایەکی تا بڵێیت
تۆتالیتارانە و پۆپۆلیستانەو لەهەمانکاتدا هێندە
خاوەنیمڕوانینیکی تا بڵێیت تەسک و تاریک و داخراو ئەقڵیەتێکی
مناڵانە و تێگەیشتنێکی هەرزەکارانەو سادەن.
جیهان و ژیان لەکوێ و ئەمانە لەکوێ!

مردن تۆ لەکوێی؟ جەهل کوشتمی!